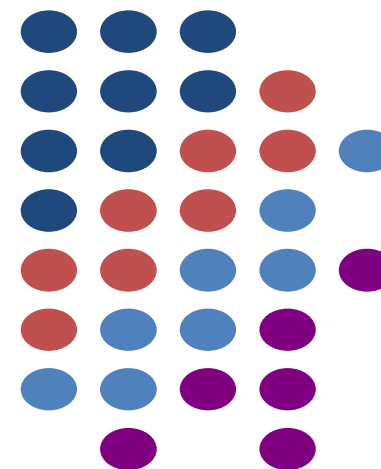

Công cụ chính sách

Nhập môn Chính sách Công
Nguyễn Xuân Thành
Học kỳ Thu, 2023

Công cụ chính sách (Policy Instrument)

- Một phương pháp *xác định* được nhà nước sử dụng để can thiệp một cách có *cấu trúc* vào xã hội/nền kinh tế nhằm giải quyết một vấn đề trực trặc công.

Mục tiêu chính sách

- Kết quả mong muốn mà nhà hoạch định chính sách muốn đạt được.
- Mục tiêu chính sách có thể được:
 - Đề cập trong văn bản ban hành;
 - Phát biểu của người làm chính sách;
 - Nhưng trong nhiều trường hợp, phải được suy luận ra.

Tiêu chí của chính sách

- Các tiêu chí sử dụng làm thước đo để giúp theo dõi, đánh giá và xác định xem chính sách khi đi vào thực thi có đạt được các mục tiêu đề ra hay không.
- Các tiêu chí sử dụng làm tiêu chuẩn để xác minh dữ kiện, từ đó đưa ra hành động chính sách.

Phân loại công cụ chính sách

- Nhà nước cung cấp trực tiếp
- Quản lý nhà nước (điều tiết) về kinh tế
- Quản lý nhà nước (điều tiết) về xã hội
- Đánh thuế
- Trợ cấp/trợ giá/bảo lãnh
- Hợp tác công - tư

Nhà nước cung cấp trực tiếp

- Ví dụ:
 - Giáo dục công, y tế công
- Hành động của nhà nước
 - Cung cấp hàng hóa hay dịch vụ
- Bộ máy tổ chức
 - Cơ quan quản lý nhà nước
 - Đơn vị sự nghiệp
 - Doanh nghiệp nhà nước

Quản lý nhà nước (điều tiết) về kinh tế

- Ví dụ:
 - Điều tiết giá điện
- Hành động của nhà nước
 - Cấp phép kinh doanh
 - Điều tiết giá
 - Áp đặt điều kiện/hạn mức trong các giao dịch kinh doanh
 - Chế tài
- Bộ máy tổ chức
 - Cơ quan quản lý nhà nước
 - Cơ quan điều tiết độc lập

Quản lý nhà nước (điều tiết) về xã hội

- Ví dụ:
 - Không được điều khiển phương tiện giao thông khi đã uống bia, rượu
- Hành động của nhà nước
 - Cấm
 - Hạn mức
 - Chế tài
- Bộ máy tổ chức
 - Cơ quan quản lý nhà nước

Đánh thuế

- Ví dụ:
 - Thuế tiêu thụ đặc biệt đối với bia, rượu
- Hành động của nhà nước
 - Thu thuế
- Bộ máy tổ chức
 - Cơ quan thuế

Trợ cấp/trợ giá/bảo lãnh

- Ví dụ:
 - Trợ giá xe buýt
- Hành động của nhà nước
 - Chi trợ cấp
 - Chi trợ giá
 - Cam kết và chi bảo lãnh
- Bộ máy tổ chức
 - Cơ quan tài chính nhà nước
 - Cơ quan quản lý nhà nước chuyên ngành

Hợp tác công tư

- Ví dụ:
 - Đầu tư cơ sở hạ tầng theo hình thức BOT
- Hành động của nhà nước
 - Cơ quan nhà nước có thẩm quyền đứng ra ký hợp đồng đối tác công tư (PPP) với khu vực tư nhân
- Bộ máy tổ chức
 - Cơ quan quản lý nhà nước chuyên ngành

Đặc tính của công cụ chính sách

- Tính bắt buộc (coerciveness)
 - Mức độ mà một công cụ chính sách cấm đoán, hạn chế, bắt phải thực hiện đối với hành vi của một cá nhân, nhóm hay tổ chức so với việc chỉ khuyến khích/không khuyến khích.
- Tính trực tiếp (directness)
 - Mức độ mà tổ chức phê chuẩn, ban hành, cung cấp nguồn lực cho công cụ chính sách cũng là người đứng ra thực hiện triển khai
- Tính tự động (automaticity)
 - Mức độ mà một công cụ chính sách sử dụng một cơ chế/bộ máy đã có để thực thi so với việc phải thiết lập một bộ máy mới để triển khai.
- Tính nhận diện (visibility)
 - Việc thực thi chính sách hiện rõ trong quá trình chính sách, trong ngân sách nhà nước, là tâm điểm thu hút chú ý của dư luận xã hội

Ví dụ về tính bắt buộc

- Tính bắt buộc cao
 - Thực thi quy định điều kiện kinh doanh
 - Yêu cầu mà doanh nghiệp phải có hoặc phải thực hiện khi kinh doanh ngành, nghề cụ thể, được thể hiện bằng giấy phép kinh doanh, giấy chứng nhận đủ điều kiện kinh doanh, chứng chỉ hành nghề, chứng nhận bảo hiểm trách nhiệm nghề nghiệp...
 - Thực thi quy định về an toàn vệ sinh thực phẩm
 - Yêu cầu mà doanh nghiệp phải có hoặc phải thực hiện khi kinh doanh ngành, nghề cụ thể, được thể hiện bằng giấy phép kinh doanh, giấy chứng nhận đủ điều kiện kinh doanh, chứng chỉ hành nghề, chứng nhận bảo hiểm trách nhiệm nghề nghiệp...
- Tính bắt buộc thấp
 - Thông tin tuyên truyền
 - Cung cấp thông tin cho người dân
 - Khuyến khích người dân
 - Trợ cấp
 - Tùy chọn hưởng hay không hưởng trợ cấp

Ví dụ về tính trực tiếp

- Tính trực tiếp cao
 - Nhà nước tự cung cấp hàng hóa, dịch vụ thông qua doanh nghiệp nhà nước hay đơn vị sự nghiệp
 - Nhà nước đánh thuế
 - Nhà nước ban hành và thực thi quy định về quản lý kinh tế hay quản lý xã hội
 - Nhà nước tài trợ dự án đầu tư bằng vốn ngân sách hay tín dụng chỉ định
- Tính trực tiếp thấp
 - Nhà nước dùng một cơ chế hợp tác công tư để doanh nghiệp tư nhân cung cấp hàng hóa, dịch vụ
 - Nhà nước bảo lãnh vốn vay cho một dự án đầu tư

Ví dụ về tính tự động

- Tính tự động cao
 - Nhà nước dùng chính cơ chế thị trường để thực hiện quản lý
 - Nhà nước đánh thuế
- Tính tự động thấp
 - Nhà nước ban hành và thực thi quy định về quản lý kinh tế hay quản lý xã hội
 - Thiết lập Cục Quản lý Cạnh tranh để thực thi chính sách chống độc quyền
 - Nhà nước trực tiếp cung cấp hàng hóa/dịch vụ
 - DNNN

Ví dụ về tính nhận diện

- Tính nhận diện cao
 - Thực hiện dự án đầu tư bằng vốn ngân sách nhà nước
 - Nhà nước đánh thuế
 - DNNN
- Tính nhận diện thấp
 - Trợ cấp, miễn giảm lãi/thuế/phí/tiền thuê
 - Miễn giảm tiền thuê đất
 - Nhà nước ban hành và thực thi quy định về quản lý kinh tế hay quản lý xã hội
 - Điều kiện kinh doanh